

تاریخچه پیدایش سندیکاها

کارگران

چگونه می توانند متشکل و قدرتمند شوند

رضاروستا

سازمان بندی اتحادیه ها و وظایف سازمانی و اجتماعی آنها

اتحادیه یا سندیکا چیست؟

اتحادیه یا سندیکا عبارتست از سازمان توده ای که تمام کارگران و مزدبگیران را برحسب رشته های مختلف در بر میگیرد. اتحادیه یکی از شکل‌های سازمانی طبقه کارگر و زحمتکشان است که میتواند شامل همه کارگران، مزدبگیران و زحمتکشان شود. اتحادیه به مثابه تسمه ایست که بین حزب طبقه کارگر و توده های زحمتکش ارتباط برقرار می نماید. از آنجائی که اتحادیه یا سندیکا سازمان توده ایست و باید حتی المقدور تمام طبقه یا قشرهای مختلف کارهای تولیدی و اجتماعی را فراگیرد، نباید اساس آن بر پایه ایدئولوژیک، یعنی هم فکری تئوریک و یا معتقدات دینی قرار داشته باشد. در اتحادیه تمام کارگران و کارمندان رشته های مختلف تولیدی و اجتماعی بدون در نظر گرفتن معتقدات سیاسی و دینی میتوانند دور هم جمع شوند و بخاطر منافع مشترک اقتصادی و سیاسی مبارزه نمایند. اساسنامه اتحادیه های کارگری نیز شرایط قبول کارگران و کارمندان را هیچ گاه بر اساس معتقدات و نظریات سیاسی و ایدئولوژیک آنان قرار نمی دهد، زیرا اتحادیه با حزب فرق کلی دارد. حزب طبقه کارگر بخش پیشاهنگ متشکل و مبارز کارگران را فرا میگیرد و سناد کارگران است که افراد را برحسب معتقدات سیاسی و ایدئولوژیک دور خود جمع مینماید. حزب طبقه کارگر عالیترین شکل سازمانی طبقه کارگر است و فقط بخش آگاه و مبارز آنرا که برنامه و اساسنامه آنرا قبول داشته باشند به صفوف خود می پذیرد.

حزب طبقه کارگر بطور غیر مستقیم و توسط اعضای خود که عضو اتحادیه نیز هستند در اتحادیه های کارگری شرکت میکند و نظریه مارکسیستی را که نظریه طبقه کارگر است در بین تمام طبقه رواج میدهند. بنابر این اتحادیه کارگری سازمان تمام کارگران و زحمتکشان است. حزب دست متشکل، مبارز و پیش آهنگ طبقه است.

بر اساس تعالیم کلاسیک های مارکسیسم-لنینیسم اتحادیه سازمانی است مستقل (مخصوصا از نقطه نظر تشکیلاتی و مالی) و فقط در قسمت عمومی سیاسی و ایدئولوژیک با حزب طبقه کارگر باید هماهنگی داشته باشد.

اصول اساسی تشکیل سندیکای کارگری

سندیکا یا اتحادیه کارگری تشکیلات وسیع توده ای غیر حزبی است. مهمترین اصل تشکیلاتی سندیکای کارگری اصل مرکزیت دموکراتیک است.

مرکزیت دموکراتیک عبارت از اینست که روی اصل دموکراسی تمام ارگانها از پائین تا بالا انتخابی است و بر اساس اکثریت آراء اعضای اتحادیه ها استوار است. ارگانها برای مدت محدودی انتخاب میشوند و در مواقع معین در مقابل کنگره یا کنفرانس حساب و گزارش میدهند. پس از انتخابات، ارگانهای پائین بایستی از ارگان ما فوق اطاعت کرده و حرف شنوائی داشته باشند.

مرکزیت دموکراتیک وحدت و اشتراک عمل تمام تشکیلات اتحادیه ها را تامین مینماید و تمام مسائل سندیکائی و کارگری طبق نظامنامه و اساسنامه اتحادیه ها رتق و فتق خواهد یافت. اصل مرکزیت دموکراتیک در سازمان های کارگری بر اساس رهبری جمعی استوار است. عالی ترین مقام سندیکای کارگران اتحادیه های کارگری است و در فواصل آن مسئولیت و رهبری با شورا با هیئتی است که در کنگره یا کنفرانس انتخاب میشود. در ایران در کنفرانسی که در سال 1323 تشکیل شده بود شورای متحده مرکزی انتخاب گردید و پس از آن رژیم دیکتاتوری مانع از تشکیل کنگره و یا کنفرانس کارگران و حتی مانع ایجاد اتحادیه های کارگری مستقل و آزاد بود. مدت رسمیت شورای اجرائیه با هیئت عامله سرتاسری ایران بسته به تصویب کنگره معمولاً چهار تا پنج سال میباشد. بهر حال در فاصله بین کنگره ها این هیئت مسئولیت رهبری نهضت سندیکای کارگری را بعهده دارد. در عین حال تمام اتحادیه های رشته ای یا صنفی نیز در مقیاس کار خود تابع کنگره حرفه ای خود میباشند. مثلاً سندیکای کارگران نفت ممکن است هر دو یا چهار سال کنگره خود را تشکیل داده و کمیته با هیئت اجرائیه کارگران و کارمندان نفت را برای مدت دو سال یا چهار سال تعیین نماید. معمولاً رهبری سازمانهای پائین اتحادیه ها برای یک سال انتخاب میشوند. تشکیلات اتحادیه کارخانه ها، بنگاه ها و کارگاه ها نیز برای یک سال انتخاب میشوند.

سندیکای کارگری به چه شکل تشکیل می شود

معمولاً و اساساً دو شکل تشکیلات اتحادیه موجود است: تولیدی یا استحصالی، حرفه ای یا ناحیه ای. سندیکای تولیدی یا استحصالی روی این اصل است که کارگران و کارکنان یک کارخانه و موسسه همگی بدون رعایت تخصص و حرفه و مقام و غیره در یک سازمان اتحادیه متشکل میشوند. به عبارت دیگر هر اتحادیه صنفی شامل تمام کارمندان و کارگران یک موسسه یا کارگاه است، اعم از مهندس و کارگر متخصص و کارگر ساده و کارمند و غیره. خلاصه در یک رشته تولیدی یا موسسه یک تشکیلات اتحادیه وجود دارد. مثلاً در کارخانه نساجی تمام کارگران مرد و زن و مهندس و متخصص و کارمندان و رانندگان و غیره در یک اتحادیه کارگری متشکل میشوند، یا در موسسه راه آهن و کارخانه دخانیات و غیره و غیره.

اتحادیه با سندیکائی که روی اصل تولیدی تشکیل میشود و برای ثمربخش بودن کار با مبارزه علیه سرمایه داری و امپریالیزم بهتر از اشکال دیگر اتحادیه هاست. اتحادیه ناحیه ای یا حرفه ای عبارت از تشکیلات اتحادیه ایست که روی شغل و حرفه اشخاص تشکیل میگردد. مثلاً اتحادیه مهندسين- اتحادیه تراشکاران- اتحادیه نجاران و امثالهم. یعنی تمام مهندسينی که در یک شهر یا ناحیه در کارخانه ها یا کارگاه های مختلفه کار میکنند در یک سندیکا متشکل میشوند و بیشتر جنبه ناحیه ای و شغلی مد نظر قرار میگیرد. این رویه بیشتر در انگلستان رواج دارد، مانند اتحادیه کارگران ساده یا فعله ها و یا نجاران- معماران و غیره و غیره. این شکل سندیکا موجب تفرقه قوای کارگری میگردد و کمتر ثمربخش است.

در ایران ممکن است 25 تا 30 اتحادیه مستقل صنفی بوجود آورد. هر سندیکائی باید برای خود مرکز و هسته رهبری جداگانه داشته باشد و از نمایندگان انتخابی این اتحادیه هاست که باید کنگره کارگران سرتاسری ایران تشکیل گردد. این رهبری که توسط کنگره سرتاسری کشور انتخاب میشود رهبری عمودی و مرکزی نهضت سندیکائی کارگران ایران است. در عین حال در شهرهای بزرگ یا مراکز کارگری نیز رهبری افقی بنام شورای شهرستان یا شورای استان بوجود می آید. شورای شهرستان با شورای استان عبارت از رهبری جمعی تمام اتحادیه های آن ناحیه یا آن شهر است و این مرکز در اثر کنفرانس نمایندگان اتحادیه های آن شهرستان یا استان بوجود می آید.

مثلا نمایندگان سندیکاهاى کارگری راه آهن و نفت، خواربار و ساختمان و بافندگان و نساجان و غیره کنفرانسی تشکیل میدهند و شورای رهبری با هماهنگی نهضت سندیکائی آن شهرستان یا استان را انتخاب می نمایند. و یا از هر اتحادیه ای نماینده ای می فرستند و شورای شهرستان یا استان را تشکیل میدهند. این شورا در موقع اعتصابات با نمایش و تظاهرات و مبارزات جمعی برای اضافه مزد و تقلیل ساعت کار و غیره نهضت کارگران را تحت رهبری شورای مرکزی اداره می نماید. بنابراین نهضت سندیکای کارگری دارای رهبری عمودی و افقی است که مکمل یکدیگرند. در قسمت مبارزات اختصاصی سندیکائی مثلا اتحادیه کارگران راه آهن یا نفت و امثالهم کمیته های مخصوص آن اتحادیه کارگران را اداره مینماید. ولی در مسائلی که مربوط به حیات عموم کارگران ناحیه یا شهرستان است شورای شهرستان یا استان آنرا اداره می نماید و در راس این دو رهبری یعنی کمیته های اتحادیه های حرفه ای و شورای شهرستان یا استان شورای متحده مرکزی یا هیئت رهبری مرکزی سرتاسری ایران قرار دارد. بنا بشرح فوق کمیته های مرکزی اتحادیه های صنفی کارگری بطور کلی به مسائل مربوطه به همان صنف رسیدگی می نماید. مانند مسائل دستمزد، ساعت کار، حفاظت در موقع کار و غیره. ولی شورای شهرستان یا استان به مسائل عمومی و اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و بهداشتی و غیره آن ناحیه یا آن شهر رسیدگی مینماید. و نیز نظارت و بازرسی وضع عمومی و صنفی و سندیکائی کارگران به عهده شوراهاست. تشکیل و ترکیب شوراهای بنا با وضاع و احوال و زمان و مکان تغییر می یابد.

در دوران فعالیت آشکار شورای متحده مرکزی اتحادیه های کارگران و زحمتکشان ایران اتحادیه های کوچک فراوان وجود داشت. لیکن در همان موقع دو سوم کارگران ایران در شورای متحده مرکزی جمع شده بودند و این خود نیروی مهمی برای حفظ دموکراسی، استقلال ملی و بهبود وضع کارگران و اجرای قانون کار بود. باید متذکر شد که نه اتحادیه های کوچک امروزی و نه اتحادیه های شورای متحده مرکزی متمرکز نبوده و شباهتی به اتحادیه های موجود در کشورهای پیشرفته نداشتند. مثلا عوض داشتن یک اتحادیه بزرگ و متمرکز کارگران ساختمان دهها اتحادیه خرد و کوچک که هر کدام برای خود مرکز مستقل داشتند و جداگانه کار میکردند بوجود آمده بود. مانند اتحادیه سیمان، اتحادیه کارگران کوره پزخانه ها، سندیکای نجاران، اتحادیه بناها و معماران، کارگران ساختمان (ابنیه و عمارات)، اتحادیه سیمانکاران، سندیکای کاشی کاران، سندیکای کراگران راهسازی و غیره. این تفرقه و جدائی در اتحادیه ها خواه و ناخواه تفرقه در وحدت کارگران است. برای اینکه وحدت صنفی و طبقاتی کارگران تامین شود باید تمام کارگران هر رشته تحت پرچم یک اتحادیه جمع شوند و این مرکز بایستی از منافع تمام کارگران رشته مربوطه دفاع نماید و برای بهبود زندگی آنان و خانواده آنها بکوشد.

به عقیده نویسنده تمام کارگران و زحمتکشان ایران می توانند در اتحادیه مشروحه زیر گرد آیند. این اتحادیه ها پس از آنکه سازمان های خود را منظم کردند به وسیله اعزام نماینده های مختار و منتخب خود کنگره کارگری را تشکیل میدهند. این کنگره کارگری سرتاسری ایران بالاترین مقام سندیکاهاى کارگری کشور خواهد بود. کنگره پس از بررسی و حل مسائل کارگری هیئت اجراییه ای انتخاب خواهد نمود. این هیئت در فاصله بین کنگره ها امور کارگری و نهضت سندیکائی ایران را اداره خواهد کرد. کنگره ممکن است هر 3 یا 4 سال یک بار تشکیل شود.

اتحادیه هائی که در ایران می توانند تشکیل شوند تقریبا به قرار زیر است:

- 1- سندیکای کارگران نفت.
- 2- سندیکای کارگران صنایع شیمیائی.
- 3- سندیکای کارگران بافندگی.

- 4- سندیکای کارگران قالی بافی.
- 5- سندیکای کارگران کشاورزی.
- 6- سندیکای کارگران راه آهن.
- 7- سندیکای کارگران ساختمان.
- 8- اتحادیه کارگران حمل و نقل ماشینی (اتومبیل، کشتی و هواپیما).
- 9- اتحادیه کارگران صنایع غذایی.
- 10- اتحادیه کارگران معادن.
- 11- اتحادیه کارگران صنایع جنگلی.
- 12- اتحادیه کارگران بنادر و ملوانان.
- 13- اتحادیه کارگران دوزندگی.
- 14- اتحادیه کارگران صنایع کفاشی و چرمسازی.
- 15- اتحادیه پیشوران خدمات اجتماعی (نظیر سلمانی ها، حمامی ها، لباس شوئی و غیره).
- 16- اتحادیه پیشه وران
- 17- اتحادیه پزشکان و کارمندان بهداشت.
- 18- اتحادیه کارکنان و کارمندان فرهنگ .
- 19- اتحادیه روفتگران و کارگران شهرداری ها.
- 20- اتحادیه کارگران سیلو، نانوائی ها و غیره.
- 21- اتحادیه کارمندان دولت.
- 22- اتحادیه کارمندان بانک ها.
- 23- سندیکای هنرپیشگان و کارکنان سینماها و تئاترها.
- 24- اتحادیه دانشجویان.
- 25- اتحادیه کارگران و کارمندان چاپخانه ها.
- 26- اتحادیه مطبوعات و روزنامه نگاران.
- 27- اتحادیه کارگران صنایع فلزی
- 28- اتحادیه کارگران تسلیحات و زرادخانه.

اصول تشکیلات سندیکائی

اساس سندیکای کارگری عبارت از تشکیلات اولیه است که مستقیماً در موسسات و کارخانه ها بوجود می آید. تشکیل چنین سازمانی بر اصل مرکزیت دموکراتیک و تولید استوار است. این اصل اتحادیه های کارگری را نیرومند و مبارزه و فعالیت آنها را ثمربخش می نماید. دموکراسی و مرکزیت مگمل یکدیگرند. مرکزیت دموکراتیک اساس کار اتحادیه کارگران است و فعالیت هزاران و میلیونها نفر کارگر و زحمتکش را دو چندان می نماید. دموکراسی در سندیکاهای کارگری، دموکراسی فعال و خلاق است یعنی اعضای اتحادیه خودشان تصمیم می گیرند و خودشان اجرا می نمایند، بنابراین تمام کارهای سندیکاهای کارگری به وسیله اعضای آنها انجام می گیرد. در کارهای اتحادیه کارگری بایستی حتی المقدور پشت میز نشینان و حقوق بگیران را تقلیل داد و کارهای سندیکا را بایستی اعضای اتحادیه ها جزو وظایف اجتماعی خود دانسته و بدون مزد انجام دهند. مهمترین صفت بارز دموکراسی عبارت از رهبری جمعی است. برای این کار باید جلسات کمیته های مرکزی یا شوراهای مرتبا در سر موقع تشکیل گردد. ارگان های اتحادیه های کارگری در مسائل مهم با اعضای فعال مشورت می نمایند و برای این منظور جلسات فعالین و جلسات عمومی اتحادیه کارگری را گاه و بی گاه تشکیل می دهند.